

Лекція 2. Розподіл функцій з формування та реалізації публічної політики. Місцеве самоврядування та принцип субсидіарності

- 1. Місце місцевого самоврядування у системі публічної влади демократичних держав. Концепції та моделі місцевого самоврядування.**
- 2. Становлення та розвиток місцевого самоврядування в незалежній Україні**
- 3. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні.**
- 4. Система місцевого самоврядування: елементний склад та функції. Принцип субсидіарності**

- Органи місцевого самоврядування визнано однією з головних підвалин будь-якого демократичного режиму також і в преамбулі Європейської хартії місцевого самоврядування від 15.10.1985 р.
- **місцеве самоврядування** – це форма публічної влади, що реалізується специфічними суб'єктами територіальними громадами сформованими ними органами,
- **об'єкт місцевого самоврядування** питання місцевого значення,
- **місцеве самоврядування** здійснюється на основі окремого типу власності комунальної (муніципальної) власності.

теорія природних прав вільної громади

- Громада має право на самостійне та незалежне від центральної влади існування за своєю природою, причому держава не утворює, а лише визнає громаду

господарська (громадсько-господарська) теорія місцевого самоврядування

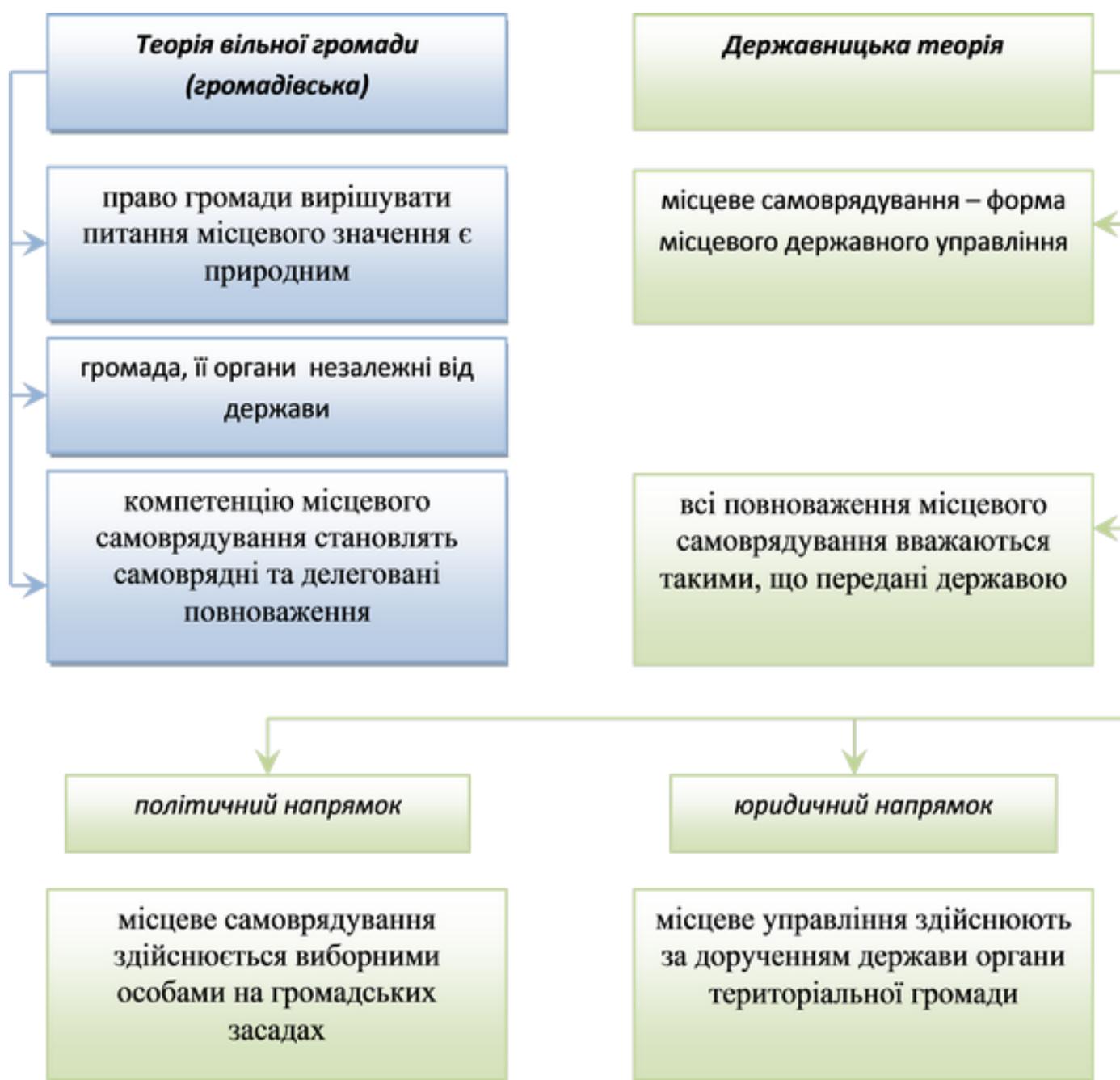
- Місцеве самоврядування — недержавне за своєю природою і має власну компетенцію у сфері неполітичних відносин, до яких держава байдужа, а саме — у місцевих громадських та господарських справах

Громадівська теорія

- сутність самоврядування в наданні місцевій спільноті права самостійно реалізовувати свої громадські інтереси та зберігала за урядовими органами право управляти тільки державними справами.

Державна (державницька) теорія

- міське самоврядування - частина держави, одна з форм організації місцевого державного управління. Будь-яке управління публічного характеру з цієї точки зору є справою державною.
- вибір предметів діяльності не залежить від самоврядних органів, а визначається державою.
- Всі повноваження в галузі місцевого самоврядування своїм джерелом мають державну владу. Все базується на тому, що держава визнає за необхідне передачу справ на місце, і, по суті, діяльність самоврядування та держави залишається однорідною.

- **соціал-реформістські муніципальні концепції**, зокрема теорія муніципального соціалізму
- Муніципальний соціалізм являв собою сукупність програмних положень та установок, спрямованих на
- Першою вимогою, яка містилася в муніципальних програмах політичних партій, було наділення міської та сільської громади правами ширшої автономії. Ще одна вимога полягала у збільшенні представництва населення в органах місцевого самоврядування
- **Муніципалітети проголошувалися інструментом соціального обслуговування**, який забезпечує та охороняє однаково інтереси усіх класів та прошарків суспільства

Теорія муніципального дуалізму

Певною модифікацією громадівської і державницької теорії місцевого самоврядування є *теорія муніципального дуалізму*.

Згідно з цією теорією органи місцевого самоврядування є незалежними від держави лише в суто громадівських справах, до яких держава байдужа, а у сфері політичній розглядаються як органи держави, що виконують її функції й повноваження. Відповідно до цього і ті справи, які покликані вирішувати органи місцевого самоврядування, мають поділятися на так звані «власні» і «делеговані».

Основні ознаки моделей місцевого самоврядування

Модель місцевого самоврядування	Країни, що використовують	Характеристика моделі
Англосаксонська	Великобританія, США, Канада, Нова Зеландія, Австралія	Високий рівень автономії місцевого самоврядування, виборність та контроль з боку населення. Відсутність на місцях спеціальних державних уповноважених, на яких покладена функція контролю над органами місцевого самоврядування. Відсутність місцевих адміністрацій (органів державної влади на місцях)
Континентальна	Франція, Італія, Іспанія, Бельгія, Нідерланди, Польща, Болгарія	Посидання прямого державного управління і місцевого самоврядування. Певна ієрархія системи управління, в якій місцеве самоврядування є ланкою в порівнянні з державною владою. Обмежена автономія місцевого самоврядування, наявність на місцях спеціальних державних уповноважених, які контролюють органи місцевого самоврядування
Змішана	Німеччина, Австрія	У деяких ланках місцевого самоврядування виборний орган може бути і ланкою муніципального управління, і представником державної адміністрації

- На основі вищезгаданих теорій у практиці управління склалися дві моделі демократичної організації влади на місцях:
 - 1) **європейська**, яка використовує, насамперед, положення державницької теорії;
 - 2) **англо-американська**, що бере за основу громадівську теорію.
 - 3) **змішана модель** – поширена в Австрії, Російській Федерації, ФРН – характеризується ознаками англо-американської та континентальної моделі.

ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА

Функції райрад

- розвиток району
- розподіл бюджетів
- управління комунальним майном
- розподіл соціального житла
- вирішення локальних проблем

Міські ради займаються стратегічним управлінням!

- – **іберійська модель** – поширена у Бразилії, Мексиці, **Португалії**
 - дуже наближена до континентальної моделі, передбачає, що управління на місцях здійснюють обрані населенням представницькі органи місцевого самоврядування (наприклад, ради) і відповідні головні посадові особи місцевого самоврядування (наприклад, мери, префекти), які одночасно є головами відповідних рад, їх виконавчих органів і **затверджуються центральною владою**, як представники державної влади у відповідних адміністративно-територіальних одиницях з правом контролю за діяльністю ради;

- – **радянська модель** – поширена нині у деяких країнах з комуністичним режимом: на Кубі, у КНР і КНДР. Її характерними особливостями є такі:
 - 1) базується на запереченні розподілу влади і визнанні повновладдя представницьких органів знизу до гори;
 - 2) всі ради є органами державної влади на своїй території;
 - 3) рада обирає інший державний колегіальний орган – виконавчий комітет, який одночасно підпорядковується цій раді та виконавчому комітету вищого рівня

Міжнародні акти, що мали найбільший вплив на розвиток громад

1980 р. – Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або владами.

1983 р. – Європейська хартія регіонального/просторового планування. (Торремолінська хартія).

1985 р. – Європейська хартія місцевого самоврядування, прийнята Радою Європи.

1987 р. – Міжнародна хартія про охорону історичних міст (Вашингтонська хартія).

1992 р. – Європейська хартія міст.

1994 р. – Ольборзька хартія «Міста Європи на шляху до сталого розвитку».

2008 р. – Європейська хартія міст II. (Маніфест нової урбаністики).

Європейську хартію місцевого самоврядування

15 липня 1997 року Україна ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування. Відповідно до статті 9 Конституції України, Хартія стала частиною національного законодавства України, а усі її положення у повному обсязі мають обов'язкову юридичну силу для України.

**ЄВРОПЕЙСЬКА ХАРТІЯ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
В УКРАЇНІ:**

ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА КОНТРОЛЮ

Магдебурзьке право

Важливі дати в історії українського самоврядування:

1356

Самоврядування в Україні веде свій початок від Магдебурзького права. Першим українським містом, яке у 1356 році отримало конфірмацію Магдебурзького права від галицького князя Болеслава-Юрія, було місто Львів. Згодом, у 1374 році Магдебурзьке право отримав Кам'янець-Подільський.

Любарт Гедимінович
Великий князь
Волинський
(номінально
галицько-волинський)
1340-1366
Зять Юрія Болеслава

Дмитро Дедько
лідер олігархічної
боярської автономної
республіки у Галичині
«управитель і староста
Руської землі»

Суть: звільнення міста від управління і суду державних урядовців та дарування права на створення органів місцевого самоврядування

- 1339р. м. **Санок** (Галицько-Волинське князівство)
- 1356 – м. **Львів**
- 1374 – м. **Кременець**
- **1432 - Житомир**
- 1494 – 1497 – м. **Київ**

Збори сеймику в костелі. 1785, Жан П'єр Норблен де ля Гурден

Основною одиницею політичного життя в Польсько-Литовській державі був сеймик. Сеймик викристалізувався в XV столітті з попередніх форм зборів, що їх організувала шляхта, здебільшого для військових цілей, і став постійною консультативною інституцією в усіх провінціях королівства, а згодом і Речі Посполитої.

Земська реформа 1864 р.

Земства - виборчі органи місцевого самоврядування на селі

**Корф
Модест Андрійович
(1800-1876)**

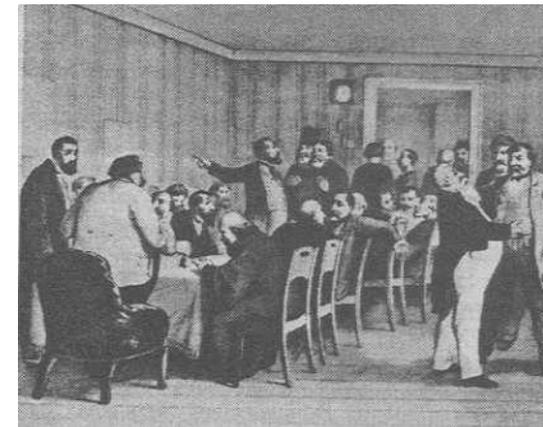
**Г.Г. Мясоєдов
Земство обідає. 1872 р.**

Контролювали:

- Місцеве господарство
- Народну освіту
- Медичне обслуговування
- Шляхи сполучення

**На Правобережжі з'явилися
у 1911 р.**

**К. Трутовський,
Земські збори
у провінції. 1868 р.**

Міська реформа 1870

- **Міські думи** – виборчі органи місцевого самоврядування в містах
- **Вибори здійснювали всі платники податків по куріях (категорії населення за майновим цензом і місцем проживання)**

Міська дума м.Бердичів

Важливі дати в історії українського самоврядування:

Львів. Згодом, у 1374 році Магдебурзьке право отримав Кам'янець-Подільський.

1990

Закон України «Про місцеві ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» від 7 грудня 1990 року.

1992

Закон України «Про місцеві ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування» від 26 березня 1992 року.

Рішення про створення першої в Україні асоціації органів місцевого самоврядування, Асоціації міст України (АМУ).

Створено Українську асоціацію місцевих та регіональних влад.

1996

Верховна Рада України прийняла Конституцію України – самоврядування отримало конституційний статус.

Від імені України підписано Європейську хартію місцевого самоврядування (м. Страсбург, Франція).

1997

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року.

Європейська хартія місцевого самоврядування ратифікована Верховною Радою України

2000

Указом Президента України від 25 листопада 2000 року №1250/2000 «Про День місцевого самоврядування» встановлено це свято.

2002

Підписано Хартію та Установчу угоду Конгресу місцевих та регіональних влад України.

2009

Міністерство юстиції України зареєструвало Всеукраїнську асоціацію сільських та селищних рад.

2010

Українська асоціації місцевих та регіональних влад перейменована на Всеукраїнську асоціацію органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад».

2014

Кабінет Міністрів України прийнявши розпорядження «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01 квітня 2014 року № 333-р започаткував всеосяжну реформу.

Верховна Рада України прийняла Закон України «Про співробітництво територіальних громад».

2015

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170

- **Місцеве самоврядування в Україні** - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.
- **Місцеве самоврядування** здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст.

• **Місцеве самоврядування в Україні здійснюється на принципах:**

- **народовладдя** – передбачає демократичний характер, природу, сутність розбудови цієї системи та, зокрема, виборність представницьких органів і головних посадових осіб місцевого самоврядування, підзвітність та підконтрольність їх територіальній громаді; можливість територіальної громади безпосередньо вирішувати питання місцевого значення.
- **законності** – всі органи та посадові особи місцевого самоврядування мають діяти, приймати відповідні рішення в межах Конституції України і законів України, дотримуватися положень чинного законодавства, втілювати їх у життя, забезпечує реалізацію прав і свобод громадян, захищати інтереси територіальної громади.
- **гласності** – органи та посадові особи місцевого самоврядування повинні здійснювати свою діяльність відкрито, у взаємодії із засобами масової інформації. Вони мають своєчасно надавати об'єктивну, достовірну інформацію про свою діяльність громадянам, публікувати чи доводити до відома громадян прийняті рішення.
- **колегіальності** — органи місцевого самоврядування та їхні виконавчі структури мають обговорювати питання, приймати рішення, що належать до їхньої компетенції, колегіальне, зважаючи на різні думки, погляди, позиції, права меншості.
- **поєднання місцевих і державних інтересів** – при розв'язанні питань місцевого значення територіальною громадою чи органами та посадовими особами місцевого самоврядування необхідно брати до уваги як місцеві, так і загальнодержавні інтереси.
- **виборності** – вибори органів і головних посадових осіб місцевого самоврядування є вільними та відбуваються на основі загального, рівного й прямого виборчого права таємним голосуванням.
- **правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених законом** — базовий принцип для функціонування всіх складових елементів суб'єктів системи місцевого самоврядування, адже відсутність влади самостійності може призвести до його фіктивності та нереальності.
- **підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їхніх органів і посадових осіб** – органи та посадові особи місцевого самоврядування повинні періодично звітувати перед територіальною громадою про свою діяльність. Зокрема, сільський, селищний, міський голова звітує про свою роботу перед територіальною громадою на відкритій зустрічі з громадянами не рідше, ніж один раз на рік.
- **державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування** - держава з метою розвитку демократичних засад організації суспільства, підвищення ефективності управління, залучення населення до вирішення питань місцевого та державного значення організаційними, правовими, матеріально-фінансовими засобами сприяє становленню й розвитку місцевого самоврядування, створюючи відповідні гарантії для такої політики.
- **судового захисту прав місцевого самоврядування** – органи та посадові особи місцевого самоврядування мають право звертатися до суду щодо визнання незаконними актів місцевих органів виконавчої влади, інших органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, котрі обмежують права територіальних громад, повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Для дієвості реалізації цього права в Україні створюється система адміністративних судів.

- Первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є **територіальна громада села, селища, міста**.

- Територіальні громади в порядку, встановленому законом, можуть об'єднуватися в одну сільську, селищну, міську територіальну громаду, утворювати єдині органи місцевого самоврядування та обирати відповідно сільського, селищного, міського голову.

ТЕРИТОРІАЛЬНУ ГРОМАДУ

- Територіальна громада – це жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів декількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр

СІЛЬСЬКУ, СЕЛИЩНУ, МІСЬКУ РАДИ

- Сільські, селищні, міські ради представляють громади та здійснюють від їхнього імені та в їхніх інтересах функції й повноваження місцевого самоврядування

СІЛЬСЬКОГО, СЕЛИЩНОГО, МІСЬКОГО ГОЛОВУ

- Сільський, селищний, міський голова – головна посадова особа територіальної громади

Стаття 141 Конституції України:

- До складу сільської, селищної, міської, районної, обласної ради входять депутати, які обираються жителями села, селища, міста, району, області на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування. **Строк повноважень сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, депутати якої обрані на чергових виборах, становить п'ять років.** Припинення повноважень сільської, селищної, міської, районної, обласної ради має наслідком припинення повноважень депутатів відповідної ради.
- Строк повноважень сільського, селищного, міського голови, обраного на чергових виборах, **становить п'ять років**

Чим займається місцеве самоврядування?

місцеві фінанси та формування місцевого бюджету;

встановлення місцевих податків та зборів;

управління комунальною власністю;

управління об'єктами житлово-комунального господарства та побутове обслуговування;

збирання, утилізація та знешкодження побутових відходів;

управління землею, що належить територіальній громаді;

благоустрій населеного пункту;

управління закладами дошкільної та загальної середньої освіти, забезпечення здобуття повної загальної середньої освіти;

утворення та утримання муніципальної міліції.

Стаття 12. Сільський, селищний, міський голова

- 1. Сільський, селищний, міський голова є головною посадовою особою територіальної громади відповідно села (добровільного об'єднання в одну територіальну громаду жителів кількох сіл), селища, міста.
- 2. Сільський, селищний, міський голова обирається відповідною територіальною громадою на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування в порядку, визначеному законом, і здійснює свої повноваження на постійній основі. Строк повноважень сільського, селищного, міського голови, обраного на чергових місцевих виборах, визначається [Конституцією України](#).

Нормативно-правова база для громадської участі у місцевому самоврядуванні

Конституція України (ст. 140, 143)

Закон «Про місцеве самоврядування в Україні»

Закон «Про органи самоорганізації населення»

Закон «Про статус депутатів місцевих рад»

Закон «Про звернення громадян»

Постанова Верховної Ради України №3748-ХІІ від 17.12.1993 р. «Про затвердження Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні»

Постанова Кабінету Міністрів України №996 від 3.11.2010 р. (в редакції від 7.05.2019 р.) «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»

Постанова Кабінету Міністрів України № 976 від 5.11.2008 р. (в редакції від 19.03.2019 р.) «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади»

Наказ Міністерства фінансів України №94 від 3.03.2020 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо механізмів участі громадськості у бюджетному процесі на місцевому рівні»

Нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування
(Статути територіальних громад, Положення про громадянську участь)

Ст. 7

2. Сільські, селищні, міські голови забезпечують протягом 60 днів проведення обов'язкового громадського обговорення (громадські слухання, збори громадян, інші форми консультацій з громадськістю) підготовлених спільною робочою групою проектів рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад, за результатами якого сільські, селищні, міські голови вносять питання про його схвалення на розгляд сільських, селищних, міських рад.

Питання про схвалення проекту рішення щодо добровільного об'єднання територіальних громад розглядається сільськими, селищними, міськими радами протягом 30 днів з дня його внесення на їх розгляд та з врахуванням результатів громадського обговорення

Децентралізація – передача повноважень згори донизу і утворення відносно самостійних організацій, які само забезпечуються необхідною інформацією для реалізації переданих їм повноважень

процес перерозподілу або делегування функцій / повноважень інститутів, органів влади, людей від центрального управління.

В Україні процес децентралізації розпочато 2014 року з прийняттям [Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади](#)

Законів «[Про співробітництво територіальних громад](#)», «[Про добровільне об'єднання територіальних громад](#)» та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації.

НОВА СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ БАЗОВОГО РІВНЯ

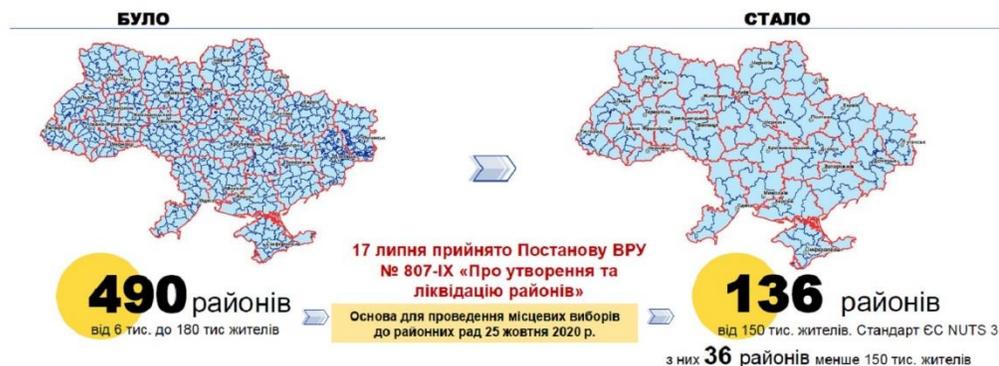

Децентралізація (лат. de – заперечення, centralize – центральний) – це спосіб територіальної організації влади, при якому держава передає право на прийняття рішень із визначених питань або у визначеній сфері структурам локального або регіонального рівня, що не належать до системи виконавчої влади і є відносно незалежними від неї.

Децентралізація – проведення кардинальних змін і системних реформ та передача від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування повноважень, ресурсів та відповідальності

НОВА СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ СУБРЕГІОНАЛЬНОГО (РАЙОННОГО) РІВНЯ

**Області перейменують в регіони. Межі областей мінятися не будуть
Кількість обласних центрів така ж і залишиться.
Змін зазнає лише форма управління.
Основною територіальною одиницею стає громада.**

- **"Стаття 14⁻¹. Староста**
- 1. У селах, селищах, визначених за рішенням місцевої ради об'єднаної територіальної громади, утвореної відповідно до Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад", за винятком її адміністративного центру, **обирається** староста на строк повноважень місцевої ради.
- 2. **Староста є посадовою особою місцевого самоврядування.**
- 3. Староста:
 - 1) представляє інтереси жителів **села, селища** у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради;
 - 2) сприяє жителям села, селища у підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування;
 - 3) бере участь у підготовці проекту бюджету територіальної громади в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного села, селища;
 - 4) вносить пропозиції до виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради з питань діяльності на території відповідного села, селища виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної форми власності та їх посадових осіб;
 - 5) здійснює інші обов'язки, визначені Положенням про старосту.
- 4. Положення про старосту затверджується сільською, селищною, міською радою відповідної об'єднаної територіальної громади.
- У Положенні визначаються права і обов'язки старости, порядок його звітності, інші питання, пов'язані з діяльністю старости.
- 5. Староста обирається в порядку, визначеному законом.
- 6. Староста є членом виконавчого комітету ради об'єднаної територіальної громади за посадою

СТАРОСТА

обирається у селах і селищах об'єднаної громади*

ХТО ВІН?

- Лідер, якому громада села виказала довіру на прямих виборах
- Обирається на 5 років
- Член виконавчого комітету об'єднаної громади за посадою
- Представляє інтереси жителів села (старостинського округу**) у об'єднаній громаді
- Здійснює ефективну комунікацію між місцевою владою та жителями округу

КОМПЕТЕНТНИЙ

- Знає:**
- Законодавчу базу діяльності органів місцевого самоврядування
 - Власні та делеговані повноваження
 - Стратегічні та поточні плани об'єднаної громади
- Має:**
- Окремі компетенції, якими наділяє рада об'єднаної громади щодо нотаріальних дій, реєстрації тощо

ЗАВЖДИ ПОРУЧ

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ

- Розпочата в Україні муніципальна реформа має своїм завданням децентралізацію вітчизняної публічної влади, трансформацію суспільних відносин з метою **максимального захисту прав і свобод людини та громадянина** на регіональному і місцевому рівнях, наближення управлінсько-правових засобів та послуг до кожного громадянина, **наближенням влади до громадян та залученням їх до управління державними справами**
- **субсидіарність** – «реалізація владних повноважень на найнижчому рівні управління, на якому це найбільш ефективно» (пункт 5 статті 3 Закону України «Про засади державної регіональної політики»)
- **принцип субсидіарності** – принцип взаємодії між різними рівнями в ієрархічній системі управління, за якої вищий рівень приймає нові рішення (правила та процедури) тільки за умови їх вищої ефективності, ніж відповідні рішення нижчого рівня (пункт 32 статті 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»);
- **«принцип субсидіарності»** – розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами ґрунтується на необхідності **максимально можливого наближення надання гарантованих послуг до їх безпосереднього споживача»** (пункт 7 статті 7 Бюджетного кодексу України)
- **інститут місцевого/регіонального омбудсмена** став доповненням існуючих форм контролю та нагляду за дотриманням прав і свобод людини та громадянина.
- Він виступає додатковим, а не альтернативним засобом захисту прав людини стосовно інших правозахисних механізмів, заповнює прогалини та компенсує недоліки судових засобів захисту прав людини, парламентського, президентського та іншого відомчого контролю за адміністративними органами.

Хто утворює?

Рішення про утворення військових адміністрацій приймається Президентом за поданням обласних державних адміністрацій або військового командування

Хто керує?

Військову адміністрацію населеного пункту очолює начальник, який призначається на посаду та звільняється з посади Президентом за пропозицією Генерального штабу Збройних Сил України або відповідної обласної державної адміністрації. Начальником військової адміністрації населеного пункту може бути призначений відповідний сільський, селищний, міський голова.

Хто входить?

Структуру військових адміністрацій населених пунктів затверджують начальники обласних військових адміністрацій. Персональний склад може складатися з військовослужбовців, співробітників правоохоронних органів, співробітників служби цивільного захисту, а також інших працівників, які уклали трудовий договір з обласними адміністраціями.

Повноваження

- забезпечення ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів;
- встановлення ставок місцевих податків і зборів, а також прийняття рішень про пільги;
- встановлення тарифів на побутові, комунальні, транспортні та інші послуги;
- регулювання земельних відносин (надання ділянок в оренду на строк до 1 року);
- надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення строком до 1 року, а також скасування таких дозволів;
- сприяння діяльності суду, органів прокуратури, юстиції, служби безпеки, органів Національної поліції, адвокатури і Державної кримінально-виконавчої служби;
- складання та затвердження місцевого бюджету, внесення змін до нього;
- залучення на договірних засадах підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності до участі в комплексному соціально-економічному розвитку громади;
- сприяння організації призову громадян на строкову службу, а також їх мобілізації;
- організації роботи ринків на території громади.

- **4 військові адміністрації населених пунктів у Херсонській області** Указ Президента України 14 грудня 2022 року № 865/2022 Про утворення військових адміністрацій населених пунктів у Херсонській області
- **8 військових адміністрацій населених пунктів у Харківській області** Указ Президента України 27 жовтня 2022 року № 737/2022 Про утворення військових адміністрацій населених пунктів у Харківській області
- **4 військові адміністрації населених пунктів у Харківській області** Указ Президента України 23 грудня 2022 року № 875/2022 Про утворення військових адміністрацій населених пунктів у Харківській області
- **19 військові адміністрації населених пунктів у Запорізькій області** УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №197/2023 від 7 квітня 2023 Про утворення військових адміністрацій населених пунктів у Запорізькій області
- **9 військові адміністрації населених пунктів у Донецькій області** УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №226/2023 14 квітня 2023 Про утворення військових адміністрацій населених пунктів у Донецькій області
- **3 військові адміністрації населені пункти у Луганській області** УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №181/2023 24 березня 2023 року Про утворення військових адміністрацій населених пунктів у Луганській області

Рівні роботи зі стратегіями розвитку у громадах Харківської області з початку війни

ПЕРША ГРУПА

Громада не має стратегії розвитку та не публікує інформацію про її розробку

Балаклійська	Куньєвська
Барвінківська	Куп'янська
Богодухівська	Курилівська
Борівська	Липецька
Височанська	Лозівська
Вільхівська	Новопокровська
Вільхуватська	Петропавлівська
Вовчанська	Печенізька
Дворічанська	Південноміська
Дергачівська	Савинська
Золочівська	Старовірівська
Ізюмська	Харківська
Красноградська	Шевченківська

ДРУГА ГРУПА

Громада має «застарілу» стратегію та не вносила до неї зміни

Близнюківська	Малоданилівська
Великобурлуцька	Наталинська
Донецька	Нововодолазька
Зачепилівська	Оскільська
Коломацька	Пісочинська
Краснокутська	Роганська
Кіндрашівська	Солоницівська
Люботинська	Старосалтівська
Малинівська	Циркунівська
Чугуївська	

ТРЕТЯ ГРУПА

Громада вносила зміни до старої або затвердила/розроблює нову стратегію

Безлюдівська
Біляївська
Валківська
Зміївська
Кегичівська
Мереф'янська
Олексіївська
Первомайська
Сахновщинська
Слобожанська
Чкаловська

З 56-ти громад Харківщини у 26-ти відсутні чинні затверджені стратегії. Ще у 19-ти із 56-ти чинні стратегії є, але вони затверджувались ще до російського вторгнення і жодного їх оновлення за 2022-2023 роки не проводилося. Тобто, вони ґрунтуються на неактуальних даних, не відповідають реаліям і є «морально застарілими».

<https://www.prostir.ua/?news=novi-realiji-zi-starymy-planamy-yak-hromady-harkivschny-ne-onovlyuyut-vlasni-stratehiji-v-umovah-vijny>

- Стратегії як документ довгострокового планування розвитку громад з'явилися в українському законодавчому полі внаслідок реформи децентралізації. Вперше вимоги до них було викладено у [Законі України «Про засади державної регіональної політики» \(156-VIII від 05.02.2015 р.\)](#). І відповідно до Закону, стратегії громад повинні узгоджуватись з державною стратегією регіонального розвитку та обласною стратегією (їхніми цілями, пріоритетами, завданнями та заходами).

- Стратегія розвитку громади містить бачення майбутнього, пріоритетні напрями розвитку, короткострокові і довгострокові цілі. Вона є необхідним інструментом створення сприятливих умов для сталого розвитку громади, тому має виходити із об'єктивного аналізу актуальної ситуації і реальних поточних проблем ([детальніше про це можна прочитати в одному з наших попередніх досліджень](#)).

- Після адміністративно-територіальної реформи на території Харківської області налічується 56 громад, але наразі ситуація зі стратегіями в них суттєво різниться.

Фактично 2014–2015 рр. стали роками бурхливого старту децентралізації та реформи державної регіональної політики. Законодавче підґрунтя реформаторським процесам надало прийняття Верховною Радою законів «Про співробітництво територіальних громад» (прийнято 17.06.2014) і «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (прийнято 05.02.2015).

Загальними властивостями децентралізації можна вважати:

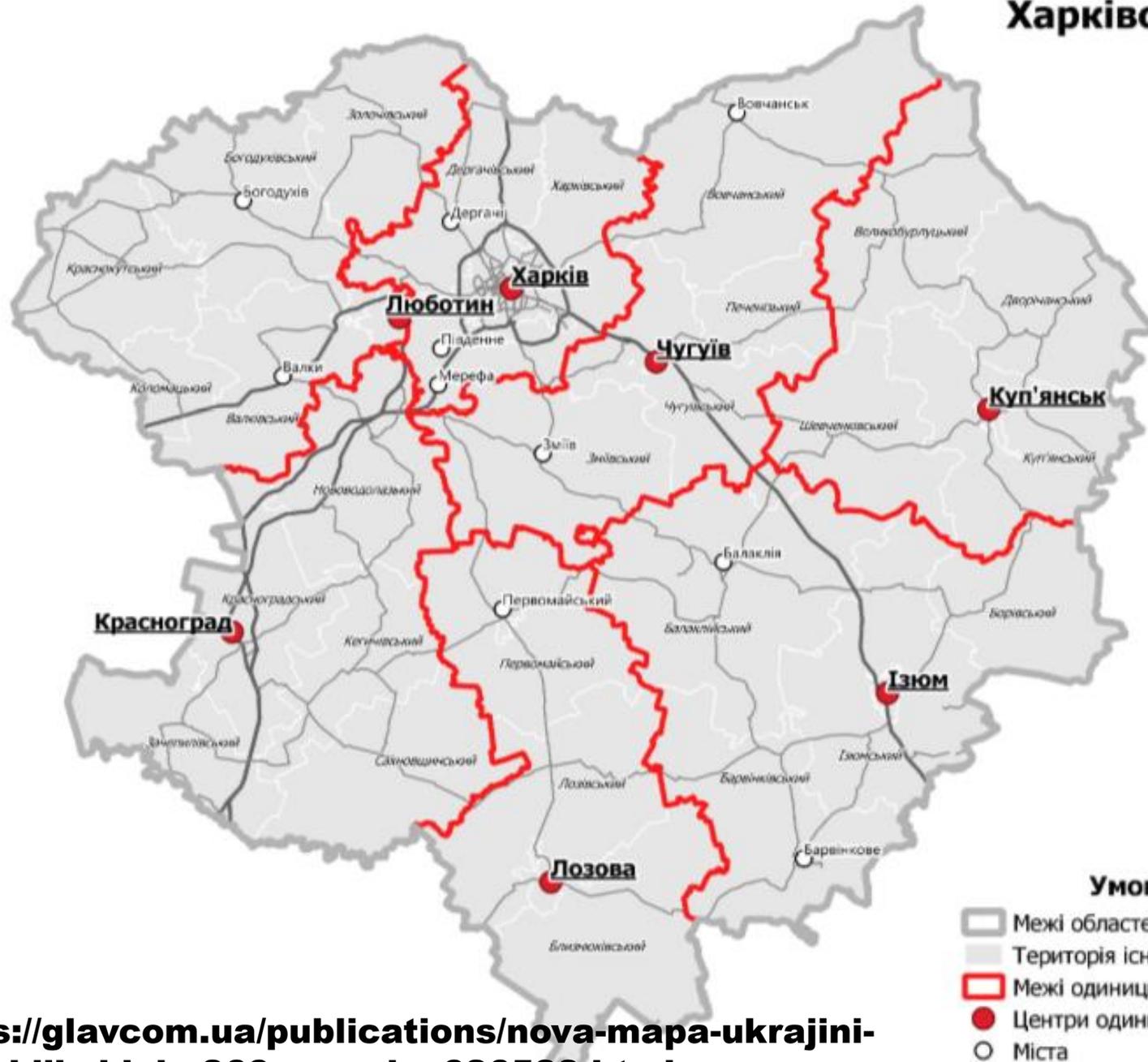
- 1) децентралізація є складним явищем всіх управлінських систем;
- 2) ступінь децентралізації управління свідчить про рівень розвитку демократії;
- 3) посилення децентралізації є однією з основних цілей сучасної правової демократичної держави;
- 4) негативні наслідки, пов'язані із децентралізацією, можна зменшити методами правового регулювання

Харківська область

Харківська область

- 7 районів
- Ізюмський
- Красноградський
- Куп'янський
- Лозівський
- Люботинський
- Харківський
- Чугуївський

Назва	Населення (тис. осіб)
Ізюмський	181.6
Красноградський	131.2
Куп'янський	137.2
Лозівський	154.6
Люботинський	156.2
Харківський	1712.8
Чугуївський	202.2

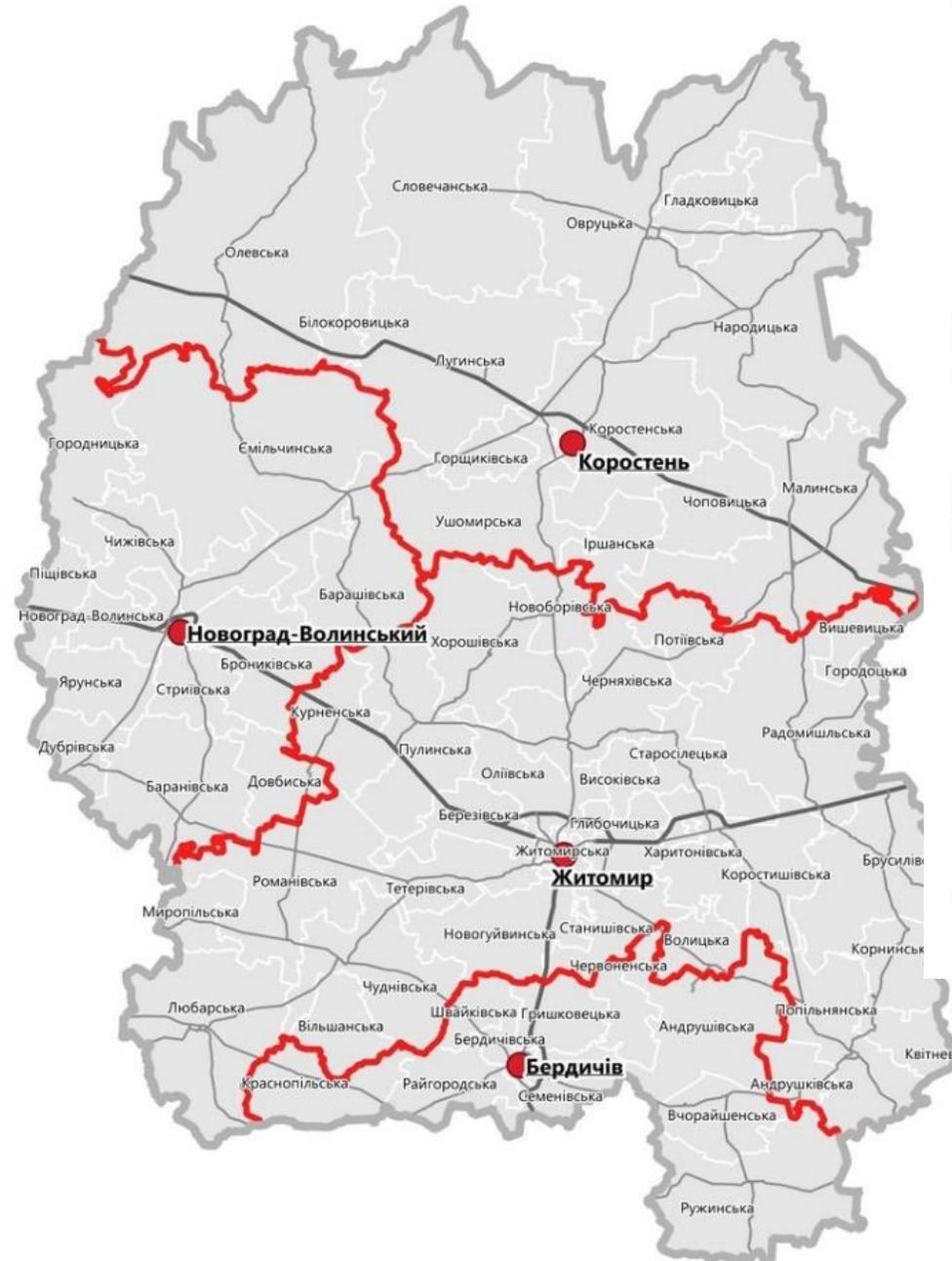
Умовні позначення

- Meжі областей
- Територія існуючих районів
- Meжі одиниць АТУ субрегіонального рівня
- Центри одиниць АТУ субрегіонального рівня
- Міста

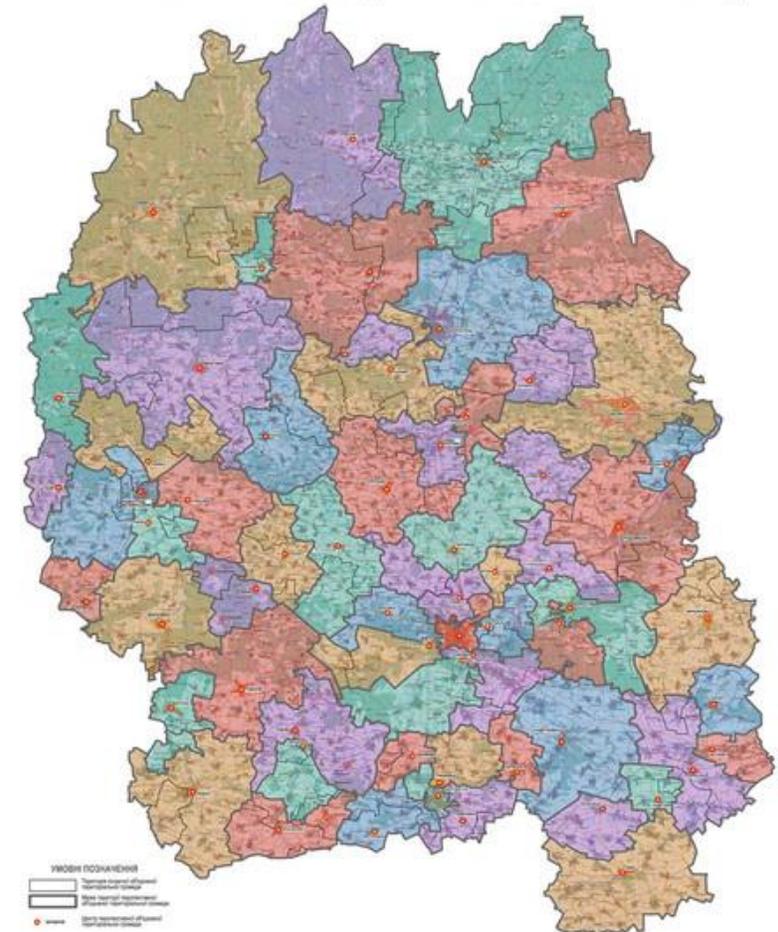

Житомирська область

Назва	Населення (тис.осіб)
Бердичівський	163.6
Житомирський	622.8
Коростенський	262.1
Новоград-Волинський	171.7

- Умовні позначення**
- Meжі проектних районів
 - Центри проектних районів
 - Meжі тергромад, затверджених КМУ

Карту Житомирської області, поділеної на **62 ОТГ 05.02.2020 р.**
До 2014 р. В Житомирській області **було 328 сільських, селищних та міських рад**

- **Питання для самоконтролю**

- Пояснити сутність правової природи місцевого самоврядування
- Яке місце займає місцеве самоврядування в системі публічної влади демократичних держав?
- Які концепції місцевого самоврядування Ви знаєте?
- Як відбувалося становлення та розвиток місцевого самоврядування в незалежній Україні?
- Який елементний склад системи місцевого самоврядування в Україні?
- Які функції місцевого самоврядування?
- Охарактеризуйте Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні.
- Що представляє собою феномен спроможності територіальних громад?
- Які функції виконують місцевий референдум, збори громадян, збори (конференції) представників громадян, громадські слухання?
- У чому специфіка безпосередньої та представницької демократії в системі місцевого самоврядування?